

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/26/2018
Identifikačné číslo spisu: 8014200251
Dátum vydania rozhodnutia: 26.06.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:8014200251.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a z členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: Y. A. Z., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XX, D., Z. republika (Y. MU. - Blue-Media, naposledy s miestom podnikania Bardejovská 220/1, Svidník, IČO: 46 213 058), právne zast. JUDr. Dušanom Remetom, advokátom, so sídlom Masarykova 2, Prešov, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, za účasti 1.) A., nar. XX.XX.XXXX, bytom Y., 2.) A. nar. XX.XX.XXXX, bytom Y. 3.) A., nar. XX.XX.XXXX, bytom W., všetci právne zastúpení JUDr. Dušanom Remetom, advokátom so sídlom Masarykova 2, Prešov, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí žalovanej zo dňa 2. januára 2014, č. 47427-2/2013-BA, zo dňa 2. januára 2014, č. 47431-2/2013-BA a zo dňa 30. decembra 2013, č. 47500-2/2013-BA, o kasačnej sťažnosti žalobcu a ďalších účastníkov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 27. októbra 2017, č.k. 13Scud/12/2014-137, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 27. októbra 2017, č.k. 13Scud/12/2014-137, mení tak, že rozhodnutia žalovanej zo dňa 2. januára 2014, č. 47427-2/2013-BA, zo dňa 2. januára 2014, č. 47431-2/2013-BA a zo dňa 30. decembra 2013, č. 47500-2/2013-BA, zrušuje a vec vracia žalovanej na ďalšie konanie.

II. Najvyšší súd Slovenskej republiky priznáva žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov konania pred krajským súdom, nárok na náhradu trov odvolacieho konania a nárok na náhradu trov kasačného konania, všetko v rozsahu jednej polovice.

Odôvodnenie

I.
Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“ alebo „správny súd“) právoplatným rozsudkom č.k. 13Scud/12/2014-137 z 27. októbra 2017 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žaloby, ktorými sa žalobca domáhal preskúmania

zákonnosti rozhodnutí žalovanej :

- č. 47427-2/2013-BA zo dňa 2. januára 2014 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej 1“) v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu, konanie ktoré bolo vedené na Krajskom súde v Prešove pod spisovou značkou 13Scud/12/2014,
- č. 47431-2/2013-BA zo dňa 2. januára 2014 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej 2“) v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu, konanie ktoré bolo vedené pod spisovou značkou 13Scud/13/2014,
- č. 47500-2/2013-BA zo dňa 30. decembra 2013 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej 3“) v spojení s rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu, konanie ktoré bolo vedené pod spisovou značkou 13Scud/14/2014.

Na pojednávaní konanom dňa 30. apríla 2015 krajský súd podľa § 112 ods. 1 v spojení s § 246c ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O.s.p.) spojil všetky tri veci na spoločné konanie, ďalej vedené pod sp. zn. 13Scud/12/2014.

2. Rozhodnutím žalovanej 1 bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a jeho zamestnanca, t.j. A. a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice zo dňa 22. augusta 2013, č. 87680-1/2013-KEM, ktorým bolo za použitia § 178 ods. 1 písm. a/ v spojení s § 210 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) rozhodnuté tak, že p. A., ako zamestnancovi žalobcu, zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti 31. mája 2013 podľa slovenskej legislatívy.

3. Rozhodnutím žalovanej 2 bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a jeho zamestnanca, t.j. A. A. a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice z 5. septembra 2013, č. 86096-1/2013-KEM, ktorým bolo za použitia § 178 ods. 1 písm. a/ v spojení s § 210 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. rozhodnuté, že p. A. A., ako zamestnancovi žalobcu, zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti 2. septembra 2013 podľa slovenskej legislatívy.

4. Rozhodnutím žalovanej 3 bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a jeho zamestnanca, t.j. A. O.-R.ń a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice zo dňa 15. augusta 2013, č. 86129-1/2013-KEM, ktorým bolo za použitia § 178 ods. 1 písm. a/ v spojení s § 210 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. rozhodnuté tak, že p. A. O.-R.ń, ako zamestnancovi žalobcu, zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti 6 mája 2013 podľa slovenskej legislatívy.

5. Krajský súd uviedol, že od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972, z 21. marca 1972. Od 1. mája 2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16. septembra 2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28. júna 2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22. mája 2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z.z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004. Pravidlá určujúce uplatniteľnú legislatívu ustanovené v hlave II. základného nariadenia majú za úlohu zabezpečiť, aby sa na fyzickú osobu nevzťahovali legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov, v ktorých vykonávajú činnosť, resp. aby nedošlo k situácii, že sa na nich nebude vzťahovať legislatíva žiadneho členského štátu. V súvislosti s pravidlom uplatniteľnej legislatívy len jedného členského štátu, základné nariadenie v čl. 13 stanovuje, ktorým právnym predpisom podlieha osoba vykonávajúca činnosti v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

6. Na účely správneho vykonávania vykonávacieho nariadenia a základného nariadenia z rozhodnutia správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia č. H5 z 18. marca 2010 o spolupráci v boji proti podvodom a omylom v rámci Nariadenia Rady (ES) č. 883/2004 a Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia vyplýva, že orgány a inštitúcie členských štátov spolupracujú v oblasti boja proti podvodom a omylom. Na zabezpečenie riadneho vykonávania základného nariadenia sú príslušné orgány a inštitúcie členských štátov na základe čl. 76 vykonávacieho nariadenia povinné navzájom spolupracovať, vzájomne sa informovať o relevantných skutočnostiach, poskytovať svoje služby a komunikovať medzi sebou. Ak príslušná inštitúcia v mieste bydliska dotknutej fyzickej osoby, ktorá žiada o určenie uplatniteľnej legislatívy, nadobudne pochybnosti ohľadom určenia uplatniteľnej legislatívy, môže tieto pochybnosti riešiť len spôsobom určeným v čl. 6, 15 a 16 vykonávacieho nariadenia, ktoré prikazujú obrátiť sa na inštitúciu iného členského štátu (v danom prípade miesta výkonu práce). Príslušné inštitúcie bezodkladne poskytujú alebo si medzi sebou vymieňajú všetky údaje nevyhnutné pre stanovenie a určenie práv a povinností osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie. Odovzdávanie údajov sa spravidla uskutočňuje prostredníctvom inštitúcií príslušných na určenie uplatniteľnej legislatívy v členskom štáte.

7. Žalovanej bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkovávajú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a žalovaná, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade žalovaná. Jedným z rozhodujúcich faktorov na určenie miesta výkonu činnosti a teda aj na posúdenie a určenie príslušnosti k právnym predpisom sociálneho zabezpečenia je určenie registrovaného sídla alebo miesta podnikania.

8. V danom prípade žalovaná kontrolou zistila, že skutočná adresa zamestnávateľa je virtuálnou adresou. Spoločné stretnutia so splnomocneným vedúcim podniku zahraničnej osoby sa konali vo Svidníku na adrese Centrálna 274, t.j. hotel Rubín, kde sa nachádza kancelária splnomocneného vedúceho podniku zahraničnej osoby aj všetky účtovné doklady. Predmetom činnosti bolo doručovanie letákov podľa objednávok zmluvných strán, pričom zamestnávateľ riadil svoju spoločnosť z miesta trvalého bydliska v Poľskej republike. Práce prideloval svojim zamestnancom ústnou formou a miesto výkonu práce zamestnancov nebolo možné jednoznačne určiť, pretože podľa vyjadrenia žalobcu bol výkon prác viazaný na objednávku, ktorá nebola vopred plánovaná. Písomný rozpis zadávania prác jednotlivým zamestnancom zamestnávateľ nevyhotovoval. Na základe toho dospeli správne orgány k záveru, že sídlo spoločnosti zamestnávateľa uvedené vo výpise z obchodného registra nespĺňa základné kritéria registrovaného sídla spoločnosti a že sa nepodarilo preukázať reálny výkon činností zamestnancov žalobcu na území Slovenskej republiky.

9. Krajský súd ďalej poukázal na § 177 ods. 1 a § 178 ods. 1 SSP, upravujúce, že žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník administratívneho konania bola rozhodnutím orgánu verejnej správy alebo opatrením orgánu verejnej správy ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch. Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy. A teda žalobca je definovaný ako fyzická alebo právnická osoba, ktorá bola ukrátená na svojich subjektívnych právach, čo znamená, že ten kto o sebe tvrdí, že je žalobcom, musí byť súčasne aktívne legitimovaný hmotnoprávne.

10. Žalobca namietal, že správne orgány v preskúmvanej veci nedodržiali zákonný postup, rozhodnutia sú nezákonné, arbitrárne, avšak v žalobe okrem nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty na vydanie napadnutých rozhodnutí nenamietal žiadne porušenie svojich subjektívnych práv. Krajský súd uviedol, že je síce pravdou, že pri vydávaní rozhodnutí neboli dodržané procesné lehoty, avšak toto procesné pochybenie nemá vplyv na zákonnosť preskúmvaných rozhodnutí a v prípade, že správne orgány nekonali, bol na mieste postup podľa § 242 a nasl. SSP, ktorý upravuje konanie o žalobe proti nečinnosti orgánov verejnej správy. Namietaná nezákonnosť postupu a rozhodnutí správnych orgánov, bez uvedenia konkrétnych porušení subjektívnych práv žalobcu, je pre rozhodnutie vo veci irelevantná. Je nesporné, že žalobca ako zamestnávateľ platil povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti. V tejto súvislosti krajský súd poukázal na tú skutočnosť, že zák. č. 461/2003 Z.z. v § 145 ods. 1 upravuje, že Sociálna poisťovňa je povinná vrátiť poistné, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu fyzickej osobe, alebo právnickej osobe povinnej odvádzať poistené alebo jej právnenmu nástupcovi do 30 dní od zistenia tejto skutočnosti Sociálnou poisťovňou alebo od doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvádzať poistné alebo jej právneho nástupcu. Vzhľadom na zákonné ustanovenia rozhodnutiami žalovanej nemohlo byť zasiahnuté do majetkovej sféry žalobcu. Z obsahu žaloby vyplýva, že žalobca namietal iné porušenie ako svojich subjektívnych práv a to porušenie práv zamestnancov, t.j. ďalších účastníkov konania.

11. Za nedôvodnú považoval správny súd aj námietku, že žalovaná nebola oprávnená vykonať v predmetnej veci kontrolu reálneho výkonu zamestnania zamestnancami žalobcu s poukazom na § 195 ods. 1 až 3 zák. č. 461/2003 Z.z., ako aj na oprávnenie (povinnosť) žalovanej vykonávať potrebné šetrenia v zmysle základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, keďže v zmysle čl. 76 (4) základného nariadenia, inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, majú povinnosť vzájomného informovania a spolupráce.

12. Krajský súd sa nestotožnil ani s námietkou žalobcu, že bola porušená zásada dvojnásťanosti konania - lebo podľa jeho názoru z obsahu predložených administratívnych spisov je nepochybné, že žalovaná vo veci nerozhodovala na základe iných dôkazov ako tých, ktoré boli zistené pred vydaním prvostupňových rozhodnutí, pričom rozhodnutia žalovanej sú len podrobnejšie skutkovo a právne odôvodnené - a uviedol, že takýto postup žalovanej umožňuje § 218 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého odvolací orgán preskúma napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu, ak je to nevyhnutné, doterajšie konanie doplní, prípadne zistené nedostatky odstráni.

13. Vo vzťahu k námietkam žalobcu o prejudikovaní rozhodnutí v Oznámení žalovanej príslušnému orgánu Poľskej republiky a retroaktivite, krajský súd uviedol, že žalobca v žalobe nenamietal v súvislosti s uvedenými námietkami porušenia konkrétneho právneho predpisu, ktorý by správnym orgánom takýto postup zakazoval, a aké jeho subjektívne práva boli porušené.

14. Krajský súd dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, lebo subjektívne práva žalobcu porušené neboli, nakoľko v žalobe žalobca namietal porušenie subjektívnych práv ďalších účastníkov konania, ktorí ale žalobu nepodali, pričom neobstojí ani argumentácia žalobcu, že ide o nerozlučné spoločenstvo so zamestnancami, t.j. ďalšími účastníkmi konania, pretože v danej veci práva a povinnosti zamestnanca, ktoré vyplývajú zo zák. č. 461/2003 Z.z., sú rozdielne ako práva a povinnosti zamestnávateľa.

15. O náhrade trov konania rozhodol krajský súd podľa § 167 ods. 1 SSP, keď žalobca bol úspešný len v odvolacom konaní, a preto mu priznal len právo na náhradu trov odvolacieho konania.

II.

Kasačná sťažnosť

16. Proti tomuto rozsudku podali žalobca a ďalší účastníci A., A., A. v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. g/ SSP kasačnú sťažnosť, v ktorej odkázali na právne závery, vyslovené Najvyšším

súdom Slovenskej republiky v rozsudku sp.zn. 9Sžso/90/2015 zo dňa 14. decembra 2016, ktorý bol vydaný v skutkovo a právne takmer totožnej veci. Podľa týchto právnych záverov pobočka Sociálnej poisťovne ani žalovaná nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení, v akom sa nachádzajú zamestnanci žalobcu, a teda napadnuté rozhodnutia boli vydané bez opory v zákone a možno ich označiť za tzv. nulitné, resp. ničotné právne akty.

17. Sťažovatelia ďalej uviedli, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp.zn. 10Sžso/24/2015 zo dňa 27. apríla 2016 vyslovil svoj názor o tom, že prvostupňové rozhodnutie a rozhodnutie žalovanej sú predčasné, a to pre nezrozumiteľnosť a nedostatok dôvodov. Konkrétne tieto rozhodnutia vychádzajú z nedostatočne zisteného skutkového stavu na posúdenie skutočnosti, či osoby (v rovnakom postavení ako zamestnankyňa žalobcu aj v danej veci), vykonávajú alebo nevykonávajú činnosť na území Slovenskej republiky, resp. či tu majú registrované sídlo. Z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že skutkový stav v administratívnom konaní mal byť zistený dostatočne.

18. Podľa názoru sťažovateľov je nevyhnutné zamerať sa predovšetkým na obsahovú náplň zamestnania zamestnancov žalobcu. Títo zamestnanci totiž vykonávajú rozvoz letákov, ktoré si preberajú v externej obchodnej spoločnosti, do ktorej letáky distribuuje žalobca po ich vyzdvihnutí u svojich obchodných partnerov, pričom zároveň obstaráva obchodné zákazky v Poľskej republike. Podľa špecifických podmienok jednotlivých zákaziek sú jeho zamestnanci následne kontaktovaní zo strany žalobcu, ktorý ich poverí roznášaním letákov vo vybraných lokalitách na území Slovenskej republiky. Roznášanie letákov kontrolujú aj iní zamestnanci žalobcu. Zamestnancom sa navyše vedú aj dochádzkové listy, čo celkom zreteľne preukazuje reálny výkon ich činnosti na území Slovenskej republiky.

19. Žalobca tieto skutočnosti orgánu verejnej správy riadne oznámil, napriek tomu však tento v rámci výkonu kontroly nepristúpil k doplneniu dokazovania, nevyžiadal si od neho ďalšie potrebné doklady, nepristúpil k výsluchu jeho zamestnancov ani k inému spôsobu preverenia výkonu ich činnosti na území Slovenskej republiky a nedôvodne zotrval na svojich záveroch o absencii reálneho výkonu činnosti zamestnancov žalobcu.

20. Žalobca uviedol, že určujúcim z hľadiska preverenia výkonu činnosti zamestnancov žalobcu na území Slovenskej republiky by bolo tiež vyžiadanie si stanoviska príslušného daňového úradu, nakoľko žalobca je registrovaným platiteľom DPH a pravidelne daňovému úradu odovzdáva príslušné súhrnné výkazy a každoročne podáva daňové priznanie pre daň z príjmu. Z toho vyplývala nielen skutočnosť, že zamestnanci žalobcu reálne vykonávajú činnosť na území Slovenskej republiky, ale aj rozsah a obsah tejto činnosti. Z tohto pohľadu je rovnako nemysliteľné, aby žalobca na území Slovenskej republiky platil dane z dosahovaných ziskov a nevykonával tu žiadnu činnosť.

21. V tejto spojitosti žalobca poukázal aj na rozhodnutie žalovanej č. 8519-5/2012-BA zo dňa 28. júna 2012, ktorým v skutkovo a právne obdobnom prípade zrušila rozhodnutie svojej organizačnej zložky s odôvodnením, že v rámci odvolacieho konania sa na základe zistených a preukázaných skutočností nepodarilo objektívne preukázať, že účastník konania na území Slovenskej republiky reálne činnosť nevykonával (pozn. len z dôvodu, že zamestnávateľ nebol v mieste adresy podnikania zastihnutý, resp. mal tam virtuálne sídlo).

22. Žalobca zotrval na svojom právnom názore, že zo strany žalovanej došlo k tzv. prejudikovaniu rozhodnutia. Žalovaná totiž už pred vykonaním kontroly u žalobcu vedela o tom, že pristúpi k vydaniu rozhodnutia, ktorým potvrdí rozhodnutie svojej pobočky, nakoľko už v liste z 25. júla 2013 oznámila poľskému orgánu sociálneho zabezpečenia obchodné mená, resp. mená a priezviská zamestnávateľov (aj žalobcove), u ktorých sa podľa názoru žalovanej jedná o tzv. schránkové firmy. Zdôraznil, že žalovaná je orgánom verejnej správy, ktorý môže konať iba v medziach zákona, a teda je neprípustné, aby táto vydala individuálny právny akt, ktorým rozhodne o právach účastníka administratívneho konania späťne k inému dátumu než je dátum jeho vydania.

23. Podľa žalobcu je ďalej smerodajné aj to, že v administratívnom konaní nebola zachovaná lehota na vydanie rozhodnutia. Orgán verejnej správy prvého stupňa bol v danej veci povinný rozhodnúť najneskôr do 60 dní od začatia konania. Predmetnú lehotu bolo možné predĺžiť iba z dôvodu mimoriadnej zložitosti prípadu až o 60 dní, k čomu však nedošlo. Rovnako nedošlo ani k využitiu možnosti prerušiť konanie. Zákonnú lehotu v rámci svojho rozhodovania nedodržala ani žalovaná ako odvolací orgán, nakoľko rozhodla taktiež oneskorene.

24. Žalobca sa nestotožnil ani so záverom krajského súdu o tom, že nedošlo k porušeniu jeho subjektívnych práv. Naopak, na strane žalobcu došlo k porušeniu viacerých jeho subjektívnych práv, najmä pokiaľ ide o právo na spravodlivý proces, ktoré zahŕňa aj právo na zákonné administratívne konanie, právo na fungovanie verejnej správy na princípe tzv. dobrej správy a právo na dodržiavanie základných zásad správneho konania. Osobitne došlo na strane žalobcu tiež k porušeniu jeho subjektívneho práva vlastníť majetok, práva na slobodnú voľbu povolania a práva podnikat' a dosahovať zisk z podnikateľskej činnosti na území Slovenskej republiky. Sťažovateľ totiž v dôsledku napadnutých rozhodnutí orgánov verejnej správy nemôže zamestnávať zamestnancov, o prácu ktorých má záujem, pretože títo nebudú môcť byť riadne sociálne a zdravotne poistení na území Slovenskej republiky.

25. Neobstojí ani tvrdenie, že sa žalobca domáhal porušenia iných ako svojich subjektívnych práv, keď už v priebehu konania pred krajským súdom argumentoval tým, že jednotlivé jeho subjektívne práva je nevyhnutné vnímať vo vzájomnej súvislosti so subjektívnymi právami jeho zamestnancov, nakoľko ide o osoby, ktoré boli spoločne účastníkmi administratívneho konania a zároveň subjektmi, na ktoré sa vzťahujú právne dôsledky rozhodnutí, nezákonnosti, ktorých sa žalobca domáha v konaní pred súdom.

26. V kasačnej sťažnosti sťažovatelia na záver poukázali na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 10Sžso/40/2015 zo dňa 24. augusta 2016, v zmysle ktorého je potrebné, aby bolo súdne rozhodnutie vo vzťahu k žalobcom a jeho zamestnancom rovnaké, pretože sa týka tých istých práv.

27. Žalobca a ďalší účastníci navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alternatívne, aby ho zmenil tak, že zruší napadnuté rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovými rozhodnutiami a zároveň žalobcovi prizná náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie žalovanej

28. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti navrhla, aby kasačný súd rozhodnutie krajského súdu v celom rozsahu ako vecne správne potvrdil. Uviedla, že žalobca v kasačnej sťažnosti neuviedol také námietky k správnosti preskúmaného rozhodnutia, ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie rozsudku krajského súdu alebo rozhodnutí žalovanej a prvostupňových rozhodnutí. Žalovaná vo svojom rozhodnutí, ako aj v písomných vyjadreniach podrobne objasnila, z akých dôvodov zamestnancom žalobcu zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy.

29. V zmysle zásad ustanovených v úvodnej časti základného nariadenia je potrebné zabezpečiť, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť.

30. Žalovaná vystavila pre zamestnancov žalobcu formuláre PD A1 (E101) v čase, kedy neexistovali pochybnosti o správnosti určenia uplatniteľnej legislatívy a splnenie podmienok na určenie legislatívy nebolo overené kontrolou reálneho výkonu činnosti na území Slovenskej republiky. Pri vyhotovovaní prvostupňových rozhodnutí prvostupňový orgán vzal túto skutočnosť do úvahy, rovnako ako aj následné výsledky kontroly, na základe čoho rozhodol, že posledný deň platnosti formulárov PD A1 je dňom zániku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného

poistenia v nezamestnanosti zamestnancov žalobcu.

31. Žalobca síce predložil ku kontrole vykonávanej Sociálnou poisťovňou, pobočka Košice formálne doklady, avšak nepredložil doklady preukazujúce reálny výkon práce zamestnancov na určenom mieste. Rovnaký záver zaujal aj Krajský súd v Žiline v rozsudku zo dňa 9. júna 2015, sp.zn. 20Scud/57/2014, v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28. septembra 2016, sp.zn. 10Sžso/48/2015.

32. K námietke žalobcu o vydaní napadnutých rozhodnutí Sociálnej poisťovne Košice oneskorene po zákonom stanovenej lehote poukázala žalovaná na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. februára 2011, sp.zn. 7Sžso/20/2010, v ktorom Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil právny názor, že konanie, ktoré sa začína na podnet organizačnej zložky žalovanej, je začaté odo dňa, keď príslušná organizačná zložka žalovanej urobila voči účastníkovi konania prvý úkon, za ktorý je možno považovať aj doručenie rozhodnutia, ak žalovaná disponovala potrebnými a dostatočnými podkladmi pre rozhodnutie.

33. K ostatným námietkam poukázala žalovaná na tú skutočnosť, že svojim rozhodnutím nezasahuje do majetkových práv žalobcu, vzhľadom na to, že nerozhoduje o odvodovej povinnosti žalobcu, ale o vzniku, resp. zániku sociálneho poistenia jeho zamestnancov podľa slovenskej legislatívy, čo má za následok, že za týchto zamestnancov nebol povinný žalobca platiť poistné na sociálne poistenie. Taktiež žalobcovi nebráni využívať právo podnikat' a dosahovať zisk.

34. V závere žalovaná poukázala na rozsudky Krajského súdu v Žiline v obdobných prípadoch, v ktorých bolo už právoplatne rozhodnuté v jej prospech (napr. rozsudok zo dňa 29. apríla 2015, sp.zn. 21Scud/22/2014, zo dňa 14. januára 2015, sp.zn. 21Scud/35/2014, zo dňa 11. marca 2015, sp.zn. 21Scud/9/2013).

IV.

Posúdenie veci kasačným súdom

35. Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť Správny súdny poriadok. V zmysle § 491 ods. 1 SSP, ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. V danom prípade tak bolo potrebné v konaní postupovať podľa ustanovení nového procesného predpisu.

36. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) napadnutý rozsudok krajského súdu preskúmal bez pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť bola podaná dôvodne, nakoľko napadnuté rozhodnutia žalovanej nie sú v súlade so zákonom.

37. Podľa § 440 ods. 1 písm. g/ SSP kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

38. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

39. Podľa § 462 ods. 2 SSP, ak kasačný súd dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy nie je v súlade so zákonom, a krajský súd žalobu zamietol, môže rozhodnutie krajského súdu zmeniť tak, že zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vec mu vráti na ďalšie konanie.

40. Podľa § 442 ods. 1 SSP kasačnú sťažnosť môže podať účastník konania, osoba zúčastnená na konaní podľa § 41 ods. 2, ak bolo rozhodnuté v ich neprospech, a generálny prokurátor za podmienok ustanovených v § 47 ods. 2 (ďalej len „sťažovateľ“).

41. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

42. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

43. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

44. Podľa čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

45. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

46. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia, predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

47. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

48. Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia, príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

49. Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

50. Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

a) prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov,

ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo

b) prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

51. Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1, inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

52. Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

53. Podľa bodu 7 rozhodnutia A1, žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

54. Podľa bodu 9 rozhodnutia A1, dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

55. Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší a/alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

56. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

57. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Rovnako rozhodnutie je záväzný v celom rozsahu. Nariadenie je teda nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu, nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

58. Predmetom konania boli rozhodnutia žalovanej 1, 2 a 3, keď :

- rozhodnutím žalovanej 1 bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a jeho zamestnanca, t.j. A. a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice zo dňa 22. augusta 2013, č. 87680-1/2013-KEM, ktorým bolo rozhodnuté tak, že p. A. O. R., zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňa 31. mája 2013 podľa slovenskej legislatívy,

- rozhodnutím žalovanej 2 bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a jeho zamestnanca, t.j. A. A. a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice zo dňa 5. septembra 2013, č. 86096-1/2013-KEM, ktorým bolo rozhodnuté tak, že p. A., ako zamestnancovi žalobcu, zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňa 2. septembra 2013 podľa slovenskej legislatívy a

- rozhodnutím žalovanej 3 bolo zamietnuté odvolanie žalobcu a jeho zamestnanca, t.j. A. O.-R. a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Košice zo dňa 15. augusta 2013, č. 86129-1/2013-KEM, ktorým bolo rozhodnuté tak, že p. A. O.-R. ako zamestnancovi žalobcu, zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňa 6 mája 2013 podľa slovenskej legislatívy.

59. Z predloženého administratívneho spisu vyplýva, že 6. júla 2012 žalovaná vydala ďalšiemu účastníkovi A. formulár A1 (potvrdenie o právnych predpisoch sociálneho zabezpečenia), v zmysle

ktorého deklarovala, že na ďalšieho účastníka ako zamestnanca žalobcu sa počas obdobia od 1. apríla 2012 do 31. mája 2013 vzťahujú slovenské právne predpisy o sociálnom zabezpečení a že tento subjekt nemá povinnosť platiť príspevky v inom štáte. Za tejto situácie je napadnuté rozhodnutie žalovanej 1 ako aj prvostupňové rozhodnutie nadbytočné. Z uvedeného vyplýva, že žalovaná vydala formulár PD A1 na základe oznámenia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia o predbežnom určení legislatívy. Nebolo preto pochybností o tom, že práve a len v období od 1. apríla 2012 do 31. mája 2013 (na ktoré bol formulár PD A1 vydaný) sa vo vzťahu k ďalšiemu účastníkovi uplatňujú právne predpisy o sociálnom zabezpečení Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie. Za uvedených okolností potom nezostalo sporné to, či povinné poistenie ďalšiemu účastníkovi podľa právnych predpisov Slovenskej republiky zaniklo, ale to, ktorá legislatíva sa stáva predbežne uplatniteľnou po uplynutí stanoveného obdobia, t.j. od 1. júna 2013.

60. Z predloženého administratívneho spisu vyplýva, že 23. januára 2013 žalovaná vydala ďalšiemu účastníkovi A. formulár A1 (potvrdenie o právnych predpisoch sociálneho zabezpečenia), v zmysle ktorého deklarovala, že na ďalšieho účastníka ako zamestnanca žalobcu sa počas obdobia od 1. júla 2012 do 2. septembra 2013 vzťahujú slovenské právne predpisy o sociálnom zabezpečení a že tento subjekt nemá povinnosť platiť príspevky v inom štáte. Za tejto situácie je napadnuté rozhodnutie žalovanej 2 ako aj prvostupňové rozhodnutie nadbytočné. Z uvedeného vyplýva, že žalovaná vydala formulár PD A1 na základe oznámenia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia o predbežnom určení legislatívy. Nebolo preto pochybností o tom, že práve a len v období od 1. júla 2012 do 2. septembra 2013 (na ktoré bol formulár PD A1 vydaný) sa vo vzťahu k ďalšiemu účastníkovi uplatňujú právne predpisy o sociálnom zabezpečení Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie. Za uvedených okolností potom nezostalo sporné to, či povinné poistenie ďalšiemu účastníkovi podľa právnych predpisov Slovenskej republiky zaniklo, ale to, ktorá legislatíva sa stáva predbežne uplatniteľnou po uplynutí stanoveného obdobia, t.j. od 3. septembra 2013.

61. Z predloženého administratívneho spisu vyplýva, že 6. júla 2012 žalovaná vydala ďalšiemu účastníkovi A. formulár A1 (potvrdenie o právnych predpisoch sociálneho zabezpečenia), v zmysle ktorého deklarovala, že na ďalšieho účastníka ako zamestnanca žalobcu sa počas obdobia od 1. marca 2012 do 6. mája 2013 vzťahujú slovenské právne predpisy o sociálnom zabezpečení a že tento subjekt nemá povinnosť platiť príspevky v inom štáte. Za tejto situácie je napadnuté rozhodnutie žalovanej 3 ako aj prvostupňové rozhodnutie nadbytočné. Z uvedeného vyplýva, že žalovaná vydala formulár PD A1 na základe oznámenia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia o predbežnom určení legislatívy. Nebolo preto pochybností o tom, že práve a len v období od 1. marca 2012 do 6. mája 2013 (na ktoré bol formulár PD A1 vydaný) sa vo vzťahu k ďalšiemu účastníkovi uplatňujú právne predpisy o sociálnom zabezpečení Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie. Za uvedených okolností potom nezostalo sporné to, či povinné poistenie ďalšiemu účastníkovi podľa právnych predpisov Slovenskej republiky zaniklo, ale to, ktorá legislatíva sa stáva predbežne uplatniteľnou po uplynutí stanoveného obdobia, t.j. od 7. mája 2013.

62. Pokiaľ teda správne orgány rozhodovali o dni zániku povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy, rozhodnutia 1, 2 a 3 sú duplicitnými, keďže uvedené bez akýchkoľvek pochybností vyplýva z relevantných potvrdení - formulárov A1, ktorých platnosť (resp. správnosť) podporných dokladov, na základe ktorých boli vydané) na to oprávnenými inštitúciami spochybnená ani nebola.

63. Vyjadrenia účastníkov a ich právne názory sa rôznia až vo vzťahu k posúdeniu obdobia po 31. máji 2013 vo vzťahu k ďalšiemu účastníkovi A. O. R., rovnako tak vo vzťahu k posúdeniu obdobia po 2. septembri 2013 vo vzťahu k ďalšiemu účastníkovi A. A., ako aj vo vzťahu k posúdeniu obdobia po 6. máji 2013 vo vzťahu k ďalšiemu účastníkovi A. O.-R.ú teda po uplynutí dní, v ktorých slovenská legislatíva bola z titulu formulárov A1 uplatniteľná naposledy.

64. Otázka, či ďalší účastníci spĺňajú predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či sú osobami, ktoré zvyčajne vykonávajú činnosť ako zamestnané osoby a činnosť ako samostatne zárobkovo činné osoby v odlišných členských štátoch, je predmetom posúdenia, na vykonanie ktorého je príslušná inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho

poistenia v inom členskom štáte než určuje nariadenie na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým okrem iného je, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť (bod 15 preambuly základného nariadenia). Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by tak dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho táto osoba by podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 16 v spojení prípadne s rozhodnutím č. A 1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy.

65. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, inštitúcie miesta bydliska, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že bydlisko ďalších účastníkov je v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre nich je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

66. Skutočnosť, či k takémuto definitívnemu určeniu (odo dňa nasledujúceho po skončení platnosti formulárov A1) v daných prípadoch došlo, nie je z administratívnych spisov zrejmé. Z predložených administratívnych spisov preto nemožno bez pochybností vyvodiť, či príslušná poľská inštitúcia uplatniteľnú legislatívu práve vo vzťahu k ďalším účastníkom určila a ak áno, tak ktorú a na aké konkrétne obdobie. Tým nebola vyriešená otázka o uplatniteľnej legislatíve, ktorá je otázkou predbežnou a pre ďalší procesný postup správneho orgánu rozhodnou.

67. Veľký senát správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs/1/2018 zo 4. decembra 2018 skonštatoval, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov Európskej únie podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009 zo 16. septembra 2009 musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči a pod.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne.

68. Žalovaná tvrdiac, že ďalším účastníkom bola určená slovenská legislatíva len do dňa uvedeného vo formulároch A1, konala a rozhodovala o existencii povinného sociálneho poistenia podľa slovenskej legislatívy, pričom opomenula prioritne vyriešiť otázku svojej právomoci. Z písomnej komunikácie medzi ZUS a žalovanou pritom nie je ani zrejmé časové obdobie, počas ktorého bolo preukázané, že činnosť zamestnávateľov bola fiktívna. Nemožno teda tvrdiť, že na ďalších účastníkov sa vzťahuje poľské zákonodarstvo na základe dohody podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

69. Pokiaľ na základe vzájomnej koordinácie inštitúcie sociálneho zabezpečenia rozdielnych členských štátov EÚ určia príslušnú uplatniteľnú legislatívu jedného štátu dohodou, na sociálne poistenie dotknutej osoby sa bude aplikovať príslušná právna úprava štátu takto určená a dotknutá osoba bude podliehať pod právomoc štátu, ktorého legislatíva bola touto dohodou určená.

70. Definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve (uznesenie Veľkého senátu správneho kolégia NS SR sp. zn. 1Vs/1/2018 zo 4. decembra 2018).

71. Rovnako ako žalovaná o vzniku povinného poistenia ďalších účastníkov pri vydaní formulára A1 osobitné rozhodnutie nevydávala, tak je nadbytočné, aby o zániku povinného poistenia vydávala samostatné rozhodnutia, keďže vznik a zánik povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy je deklarovaný v samotnom formulári a účastníkom konania sú uvedené dátumy od počiatku známe.

72. Zo spisového materiálu taktiež nevyplýva, z akého dôvodu žalovaná iniciatívne považovala otázku zániku povinného poistenia za spornú a vydala rozhodnutia, keď v administratívnych spisoch absentuje akákoľvek požiadavka oprávnených osôb o predĺženie doby, na ktorú boli formuláre A1 vydané, resp. požiadavka o vydanie nových formulárov. Z argumentácie uvedenej v odôvodnení preskúmaných rozhodnutí správneho orgánu navyše vyplýva, že žalovaná vyhodnocovala a riešila predovšetkým otázku možného trvania (pokračovania) povinného poistenia ďalších účastníkov podľa slovenskej legislatívy odo dňa nasledujúceho po skončení platnosti formulárov A1, čo ale nekorešponduje s výrokom rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu (o zániku poistenia). Dôsledne tak nezohľadnila skutkovú situáciu, ktorá zo spisového materiálu vyplýva, čo má za následok nezrozumiteľnosť samotného rozhodnutia, keďže sa vo svojich rozhodnutiach zaoberala predovšetkým posudzovaním tých právnych otázok, ktorých zodpovedanie je rozhodné nie pri zániku povinného poistenia podľa slovenskej legislatívy (ktorý údaj je účastníkom z formulárov A1 od počiatku známy), ale vyhodnocovaním kritérií rozhodných pre určenie uplatniteľnej legislatívy v zmysle koordinačného nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004, ktorá právomoc jej s poukazom na čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia nepatrí.

73. Kasačný súd k námietke žalobcu zároveň uvádza, že samotné nedodržanie procesných lehôt pri vydaní napadnutých rozhodnutí nemá za následok ich nezákonnosť, keďže prípadným zrušením žalobou napadnutého rozhodnutia len z tohto dôvodu, by žalobca ani ďalší účastníci priaznivejšie rozhodnutie o veci nedosiahli.

74. Vzhľadom na uvedené argumenty kasačný súd dospel k záveru, že právny záver žalovanej o potrebe vydania rozhodnutí o zániku povinného poistenia vo vzťahu k ďalším účastníkom je mylný, a preto rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že rozhodnutia žalovanej zo dňa 2. januára 2014, č. 47427-2/2013-BA, č. 47431-2/2013-BA a zo dňa 30. decembra 2013, č. 47500-2/2013-BA, zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

75. Bude nevyhnutné, aby príslušný správny orgán potom, čo ustáli, ktoré konkrétne skutočnosti sú v danej právnej veci vôbec sporné, svoj ďalší procesný postup zvolil tak, aby zodpovedal náležite zistenému skutkovému stavu, pričom v uvedenom kontexte vyhodnotí prioritne otázku svojej právomoci konať a rozhodovať.

76. O náhrade trov kasačného konania, odvolacieho konania a trov konania pred krajským súdom rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, priznal nárok na ich náhradu (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 3 písm. a/ SSP) v skrátenom rozsahu, a to z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizované žaloby. V prejednávanych veciach ide o opakované konania, ktoré sú skutkovo veľmi obdobné, čomu zodpovedali aj jednotlivé podania žalobcu a ďalších účastníkov, čo do rozsahu a obsahu. Po zvážení uvedených hľadísk znížil kasačný súd žalobcovi požadovaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1 majúc za to, že priznanie nároku na náhrady trov konania žalobcovi v celom rozsahu, by v danom prípade bolo v rozpore s materiálnou spravodlivosťou. Ďalším účastníkom kasačný súd v súlade s ust. § 467 ods. 1, 2 SSP v spojení s § 169 SSP nárok na náhradu trov konania nepriznal, lebo dôvody hodné osobitného zreteľa, za existencie ktorých by bolo im možné nárok na náhradu trov konania priznať, zistené neboli.

77. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.